

9.10.2025 Julkisuus: julkinen

Jakelun mukaan

Ilmanlaadulle uudet raja-arvot ja tavoitteet ja niiden merkitys kunnille

Tausta

Suomessa hyvälle ilmanlaadulle on annettu vaatimukset ympäristölainsäädännössä. Hyvä ilmanlaatu on saavutettu toimintatavoilla ja toimenpiteillä, joihin ovat osallistuneet ympäristönsuojelusta, terveydensuojelusta, kaupunkisuunnittelusta ja katujen kunnossapidosta vastaavat ammattilaiset kunnissa. Ilman toimenpiteitä ilmanlaadun voimassa olevia normeja ei olisi saavutettu tiheästi asutuilla ja vilkkaasti liikennöidyillä alueilla. Katujen talvikunnossapitoon ja keväiseen katupölyntorjuntaan on monissa kunnissa investoitu ja hyviä paikallisia käytäntöjä on löydetty, jotta hengitysilma pysyisi suurimman osan vuodesta riittävän hyvänä. Keväinen katupöly on edelleen haastavimpia ilmansuojelun ongelmia Suomessa, vaikka sen vähentämiseksi on tehty runsaasti työtä monissa kunnissa. Muita ilmanlaatuhaasteita aiheuttavia päästölähteitä ovat esimerkiksi puunpoltto pientaloissa ja liikenteen pakokaasut.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 102 §:n mukaan kunnan on varauduttava toimiin, joilla estetään ilmanlaadun raja-arvojen mahdollinen ylittyminen kunnan alueella.

Ilmanlaadun normit tiukkenevat 1.1.2030 alkaen

EU:n uudistettu ilmanlaatudirektiivi tuli voimaan 10.12.2024, ja se tulee toimeenpanna kansallisesti kahden vuoden kuluessa. Ilmanlaadulle raja-arvot tiukkenevat vuonna 2030, mutta jo vuodesta 2026 lähtien kuntien on verrattava oman alueensa ilmanlaatua uusiin raja-arvoihin.

Etenkin hengitettävien hiukkasten (PM₁₀) raja-arvon tiukentuessa voivat uudet normit ylittyä monin paikoin Suomessakin. Katupöly on merkittävä hengittävien hiukkasten lähde. Suurimmissa kaupungeissa myös typenoksidien pitoisuudet voivat nousta niin korkeiksi, että pitoisuudet saattavat olla lähellä uusia normeja. Merkittävin typenoksidien päästölähde on liikenne. Myös puun pienpoltto tiheästi asutuilla pientaloalueilla voi vaikuttaa ilmanlaatuun paikallisesti niin merkittävästi, että pitoisuudet ylittävät uuden bentso(a)pyreenin raja-arvon.

Kun verrataan ilmanlaadun mittausasemien PM₁₀:n mittaustuloksia vuosilta 2021–2024 uusiin raja-arvoihin, ylityksiä havaitaan kunakin vuonna 3–7 mittausasemalla eri puolilla Suomea ja erikokoisissa kaupungeissa. Vertailu on teoreettinen, sillä uudet raja-arvot ovat voimassa vasta vuodesta 2030 alkaen ja mittaustulokset ovat vuosilta 2021–2024. Vertailu kuitenkin osoittaa

konkreettisesti sen, että riski raja-arvon ylittymiselle katupölyn vuoksi on merkittävä.

Mitä tapahtuu, jos ilmanlaatunormit ylittyvät?

Jos vuodesta 2026 lähtien uudet ilmanlaadun normit ylitetään (sallitut ylityskerrat huomioiden), on kunnissa laadittava toimenpidesuunnitelma. Suunnitelmassa tulee kuvata, kuinka ilmanlaadun raja-arvot saavutetaan viimeistään vuonna 2030. Ilmanlaatudirektiivi ja myöhemmin voimaan tulevat ympäristönsuojelulain muutokset ja ilmanlaatuasetus asettavat vaatimukset suunnitelmien sisällölle ja aikataululle.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana missään Suomen kunnassa ei ole tarvinnut laatia pakollisia ilmanlaatusuunnitelmia, koska raja-arvoja ei ole ylitetty. Nyt tilanne on muuttumassa, koska raja-arvot ovat tiukentumassa. Jos kunnan tarvitsee laatia ilmanlaatusuunnitelma ja toteuttaa sen mukaiset toimenpiteet, edellyttävät se kunnalta resursseja. Suunnitelmien laatimisen suorista kustannuksista merkittävän osan muodostavat kunnan asiantuntijoiden ja palkattujen konsulttien työaika, päästöjen mallintaminen, toimenpidevaihtoehtojen kartoittaminen, suunniteltuihin toimenpiteisiin investoiminen ja toimenpiteiden toteuttaminen sekä mahdolliset ilmanlaadun lisämittaustarpeet.

Miten voidaan ehkäistä ilmanlaatunormien ylittyminen?

Yllä on kuvattu, millaisia velvollisuuksia kunnalle tulee, jos raja-arvot ylittyvät. Parasta olisi, jos voitaisiin ennaltaehkäistä ilmanlaatunormien ylittyminen, ja siten välttää suunnitelman laatimisvelvollisuus. Ilmanlaadun parantamiseksi on käytettävissä mm. seuraavia keinoja:

- Katupöly torjunnan tehokkaat keinot otetaan käyttöön: mm. hiekoitusmateriaalin oikeaoppinen valinta, täsmähiekoitus, lumen (ja hiekan) poiskuljetus talven aikana, oikea-aikainen hiekan nosto ja katujen pesu sekä tarvittaessa pölynsidonta.
- Pienpolton päästöjä voidaan vähentää tiedottamalla hyvistä puunpolttotavoista, pitämällä tulisijat hyvässä kunnossa ja tekemällä yhteistyötä nuohoojien kanssa.
- Liikenteen aiheuttamia ilmanlaatuhaittoja voidaan vähentää esimerkiksi edistämällä vähäpäästöisten ajoneuvojen käyttöä, rengasvalinnoilla ja parantamalla julkista liikennettä.

Laajemmin eri keinoista on kerrottu Ilmansuojelun parhaat käytännöt -sivustolla.

Toimiva yhteistyö ja yhteydenpito katujen kunnossapidon ja ympäristönsuojelun välillä ilmanlaadun tavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä kunnissa sekä myös alueellisesti koko tienverkon ylläpidon vastuut ja vaikutukset huomioiden.

Ilmanlaadun tiukentuvat vaatimukset tulisi huomioida myös tulevaa elinympäristöä suunniteltaessa eli maankäytön suunnittelun eri vaiheissa.

Hyvän hengitysilman ylläpitäminen paikallisesti ja valtakunnallisesti edellyttää hyvien toimintatapojen käytön jatkamista sekä uusien kehittämistä paikalliset erityispiirteet huomioiden.

Antti Wemberg
erityisasiantuntija
ympäristöministeriö

Katja Ohtonen
erityisasiantuntija
ympäristöministeriö

Lisätietoja:

[Säädöshanke Hankeikkunassa](https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM073:00/2024)

<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM073:00/2024>

[Ilmansuojelun parhaat käytännöt](https://www.ymparisto.fi/fi/saasteettomuus-ja-ymparistoriskit/ilmansuojelu/ilmansuojelun-parhaat-kaytannot)

<https://www.ymparisto.fi/fi/saasteettomuus-ja-ymparistoriskit/ilmansuojelu/ilmansuojelun-parhaat-kaytannot>

[Ilmanlaatu maankäytön suunnittelussa](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-244-2)

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-244-2>

[Ilmanlaatu Suomessa](https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ilmanlaatu)

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ilmanlaatu>

Jakelu

Kunnat: Katukunnossapito
Kunnat: Ympäristönsuojeluviranomainen
Kunnat: Terveystensuojeluviranomainen
Kunnat: Maankäytön suunnittelu
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset: Ympäristö ja luonnonvarat - vastuualue
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset: Tienpidon ja liikenteen vastuualue

VN/35657/2024-YM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: